Türkiye'de Nezarethanelerde ve Cezaevlerinde Sistematik İşkencenin Tespitine Dair

ANKET SONUÇ RAPORU

Haziran 2020

GİRİŞ

OHAL ilanından sonra hukuksuz bir şekilde başlayan ihraç, gözaltı, yasadışı sorgulamalar, bazı yerlerde yerini işkence ve ağır tecrit koşullarına bırakmıştır. Gökhan Açıkkollu, Halime Gülsu, Teoman Gökçe, Turan Özcerit, Mustafa Erdoğan, Halil Özyavuz ve Zeki Güven'in de aralarında olduğu 30'un üzerinde kişi cezaevinde ve kolluk sürecinde ölmüştür.

15 Temmuz 2016 tarihinden itibaren işkence ve kötü muamele yasağına aykırı eylemler yoğun ve sistematik şekilde nezarethanelerde ve gözaltı alanlarında yaşanmaktadır. Doğrudan soruşturma başlatılması gerekirken, kamuoyuna yansıyan onlarca işkence ve yaşam hakkı ihlali iddialarına karşı hiçbir soruşturma açılmadığı, hiçbir sorumlunun açığa alınıp gereği yapılmadığı, uluslararası kuruluşlar ile Uluslararası Af Örgütünün "tecavüz dahil ciddi işkence kanıtları var" (1) açıklamalarına, Human Rights Watch tarafından yazılan 'Türkiye'de işkence ve kötü muamelenin yaygın bir problem haline geldiğine işaret ediyor' denilen 'Türkiye'de polis işkencesi ve insan kaçırma' raporunda (2) yer alan tespitlere rağmen yürütmenin ve soruşturma organlarının harekete geçmediği gözlenmektedir. Gelişmeler, yaşam hakkı ve işkence yasağına yönelik ihlaller konusunda devlet organlarının engellememe, göz yumma, tolerans gösterme ve hatta teşvik etme yönünde idari bir pratiğe sahip olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Mevzuat gereğince işkence ve kötü muamele yaptığı anlaşılan, delillendirilen kamu görevlileri hakkında cezai ve idari soruşturma başlatılmalı, derhal açığa alınmalı ve suçlu oldukları tespit edildiğinde cezalandırılmalı ve meslekten atılmalıdır. Ciddi kanıtlara rağmen adli ve idari hiçbir soruşturma başlatılmaması ve sorumlu kamu görevlerinin halen görevlerini yapmaya devam ediyor olmaları yürütmenin, sıralı amirlerin, soruşturma organlarının ve yargının işkence olaylarına karşı toleranslı olduğunu göstermektedir.

Bu kapsamda, işkence ve kötü muamelenin kolluk ve cezaevlerinde ne kadar yaygın olduğunun belirlenebilmesi amacıyla gözaltına alınan ve tutuklananların doldurması amacıyla bir anket yapıldı. Anketten elde edilen sonuçlar özellikle kolluk aşamasında sistemli işkencenin olduğunu göstermektedir. (3)

1 https://www.amnesty.org.tr/icerik/turkiye-gundemdeki-iskence-iddialarina-yonelik-bagimsiz-gozlemcilerin-gozaltinda-tutulan-insanlara-erisimlerine-izin-verilmeli

2 https://www.hrw.org/tr/report/2017/10/12/310026

3 Ankete katılanlar diğer hak ihlalleriyle ilgili sorulara da cevap vermişlerdir. Bu raporda sadece işkence ve kötü muameleye yönelik bulgular paylaşılmıştır.

Gözaltı ve/veya tutuklama işlemine maruz kaldınız mı?

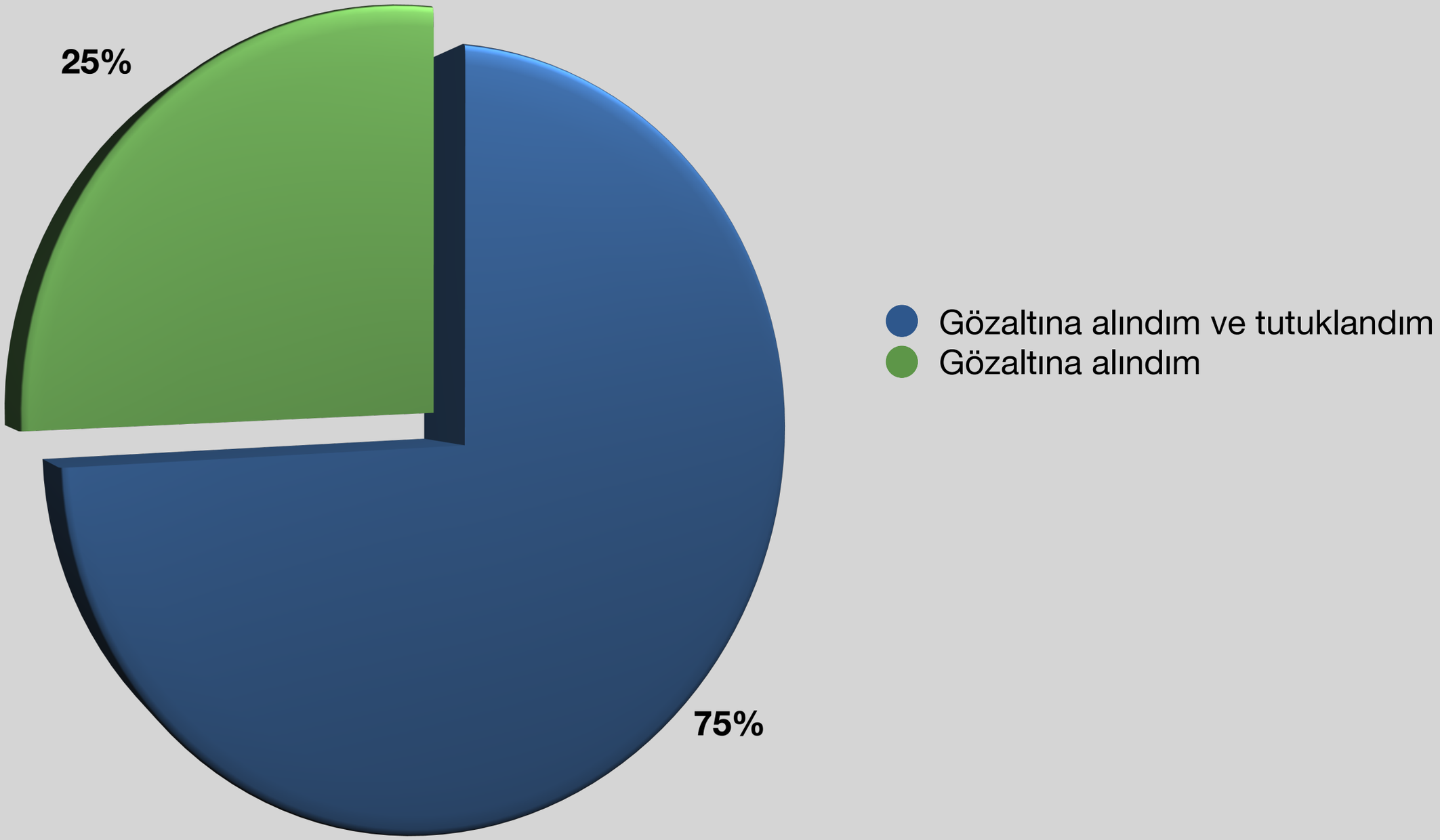

Gözaltı ve/veya tutuklanmanıza dayanak gösterilen 'suç eylemleri' nelerdir? (%)

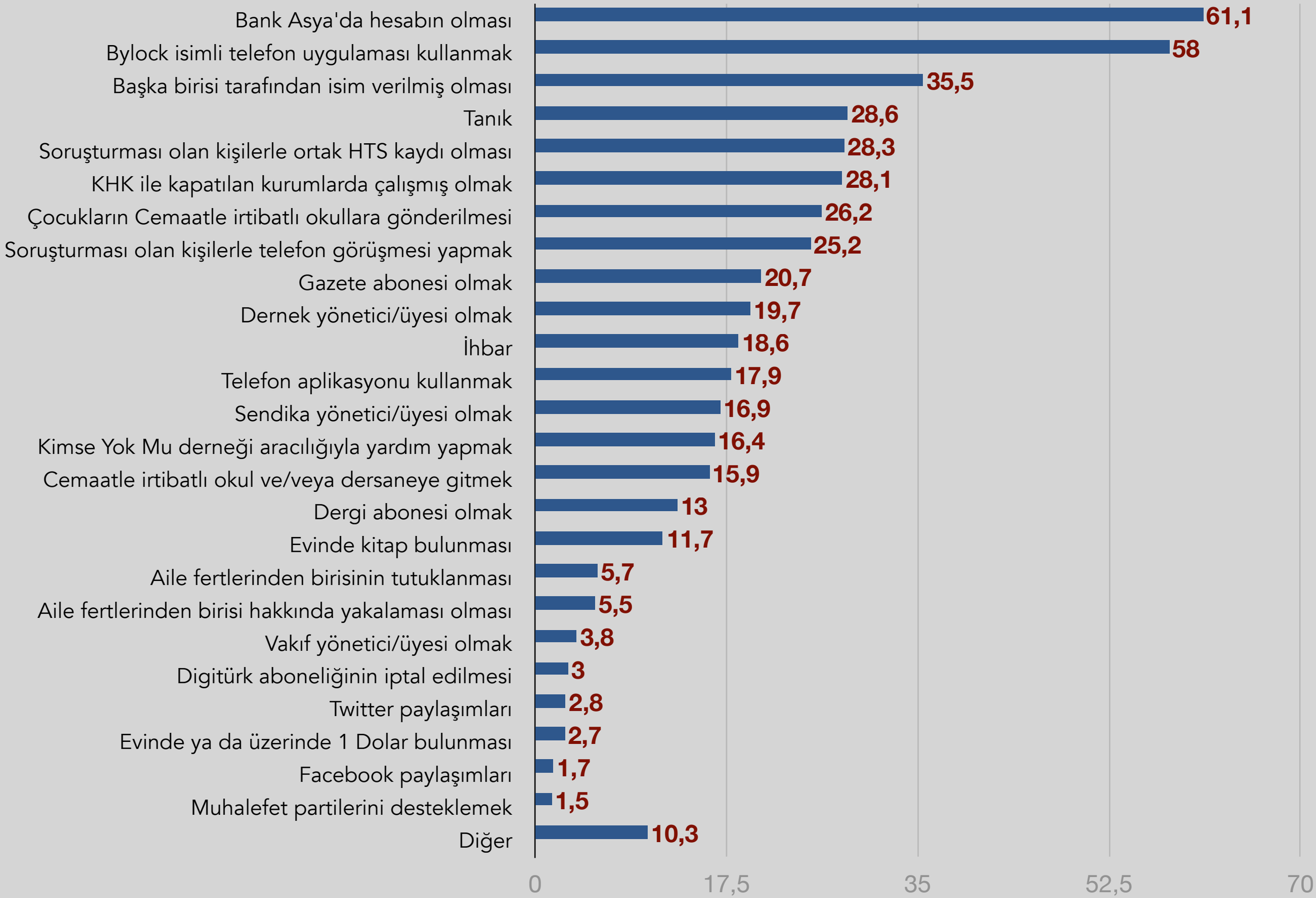

Gözaltında kaç gün tutuldunuz?

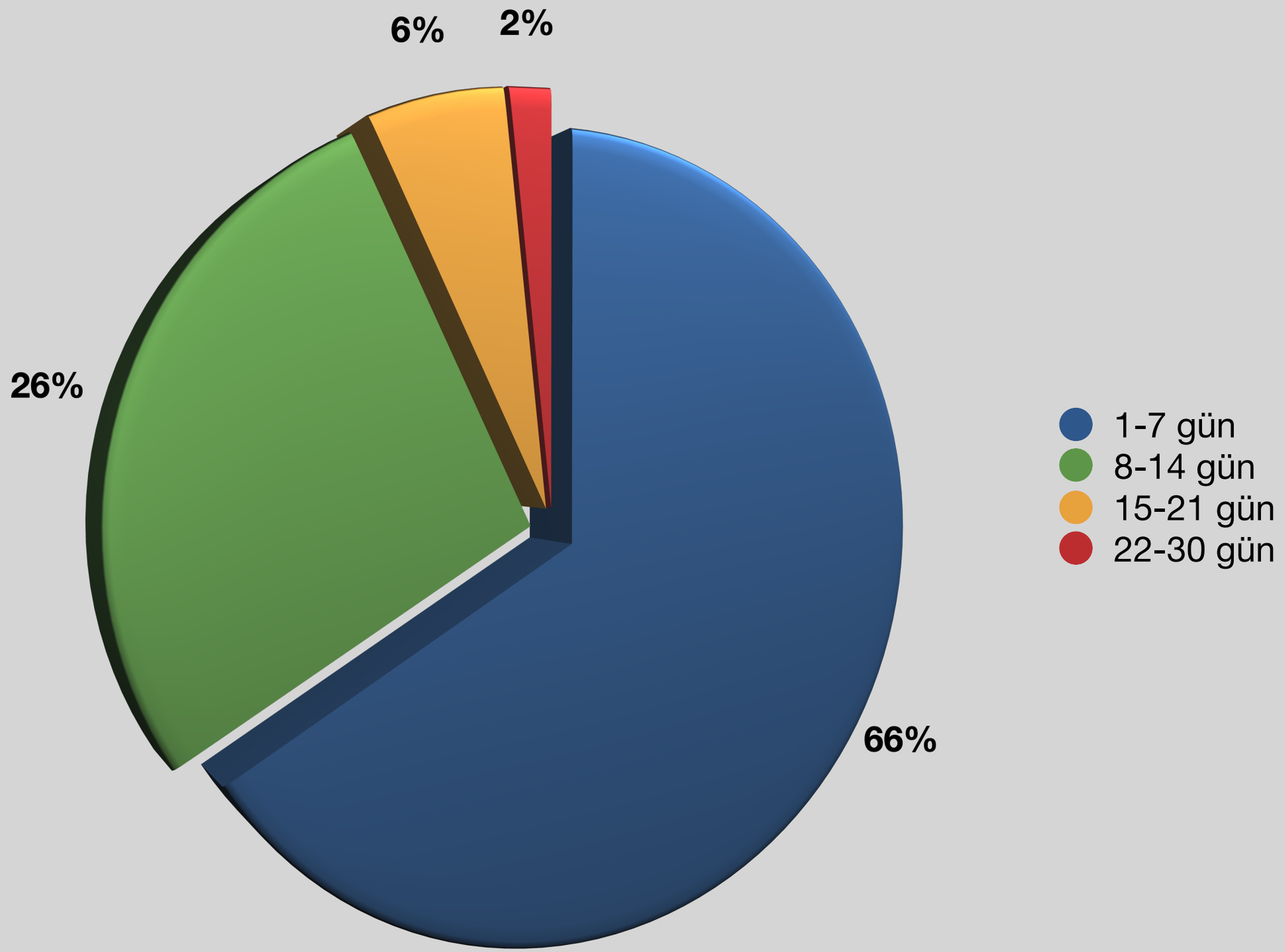

Gözaltı aşamasında avukatınız var mıydı?

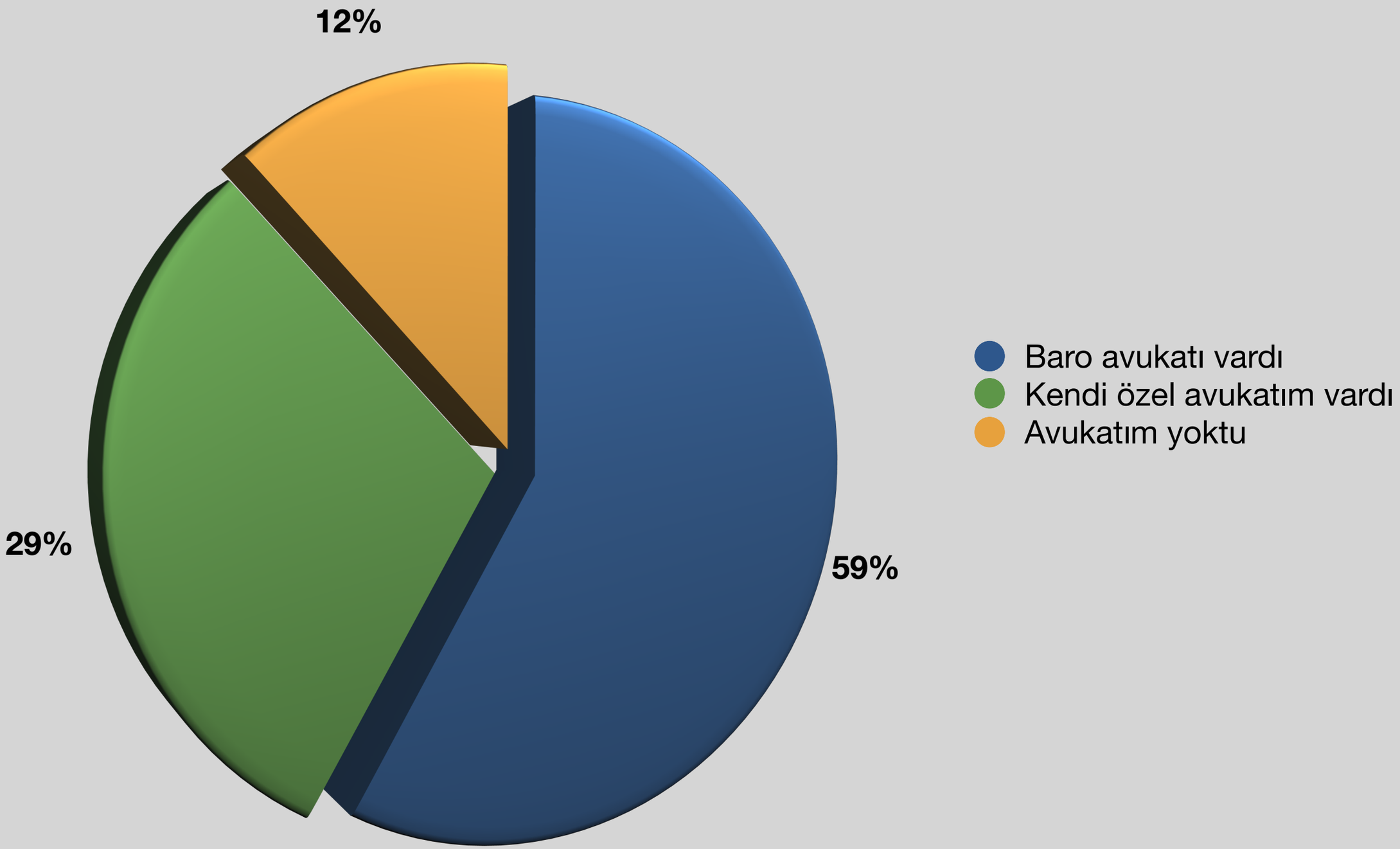

Gözaltı aşamasında avukatınız size gerekli hukuki yardımda bulundu mu?

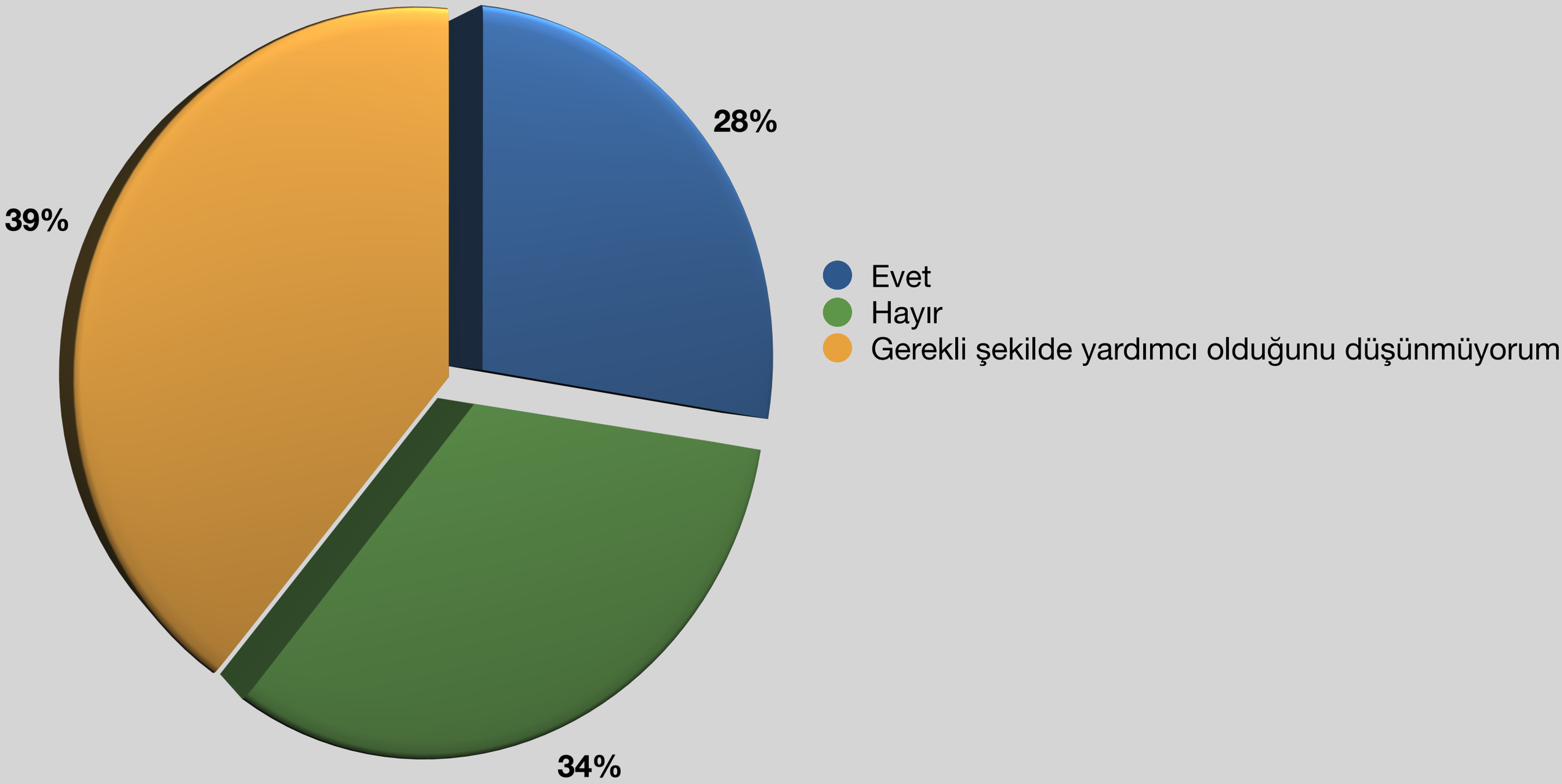

Gözaltı aşamasında işkence ve kötü muamele gördünüz mü?

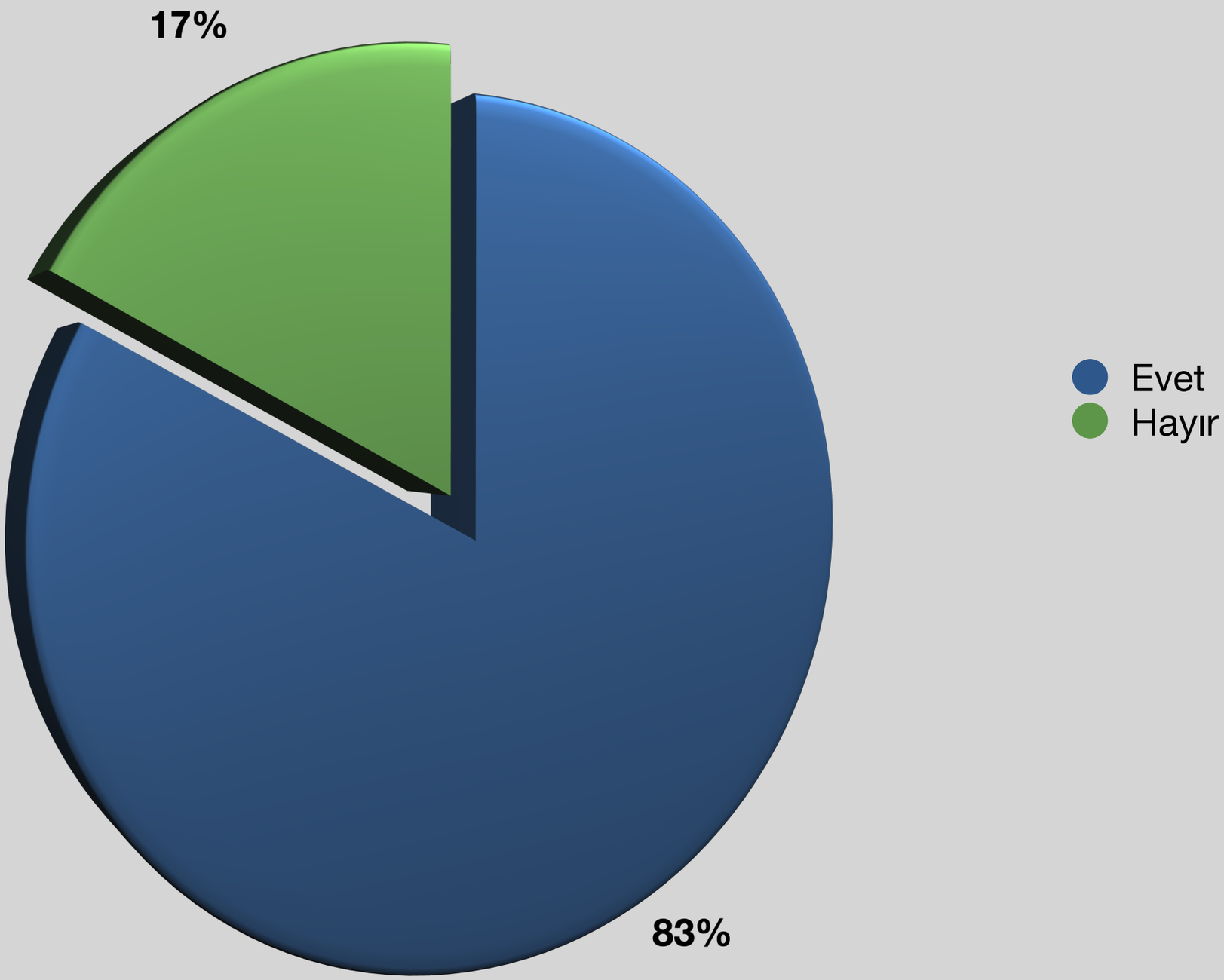

Gözaltında gördüğünüz işkence/ kötü muameleler nelerdi? (%)

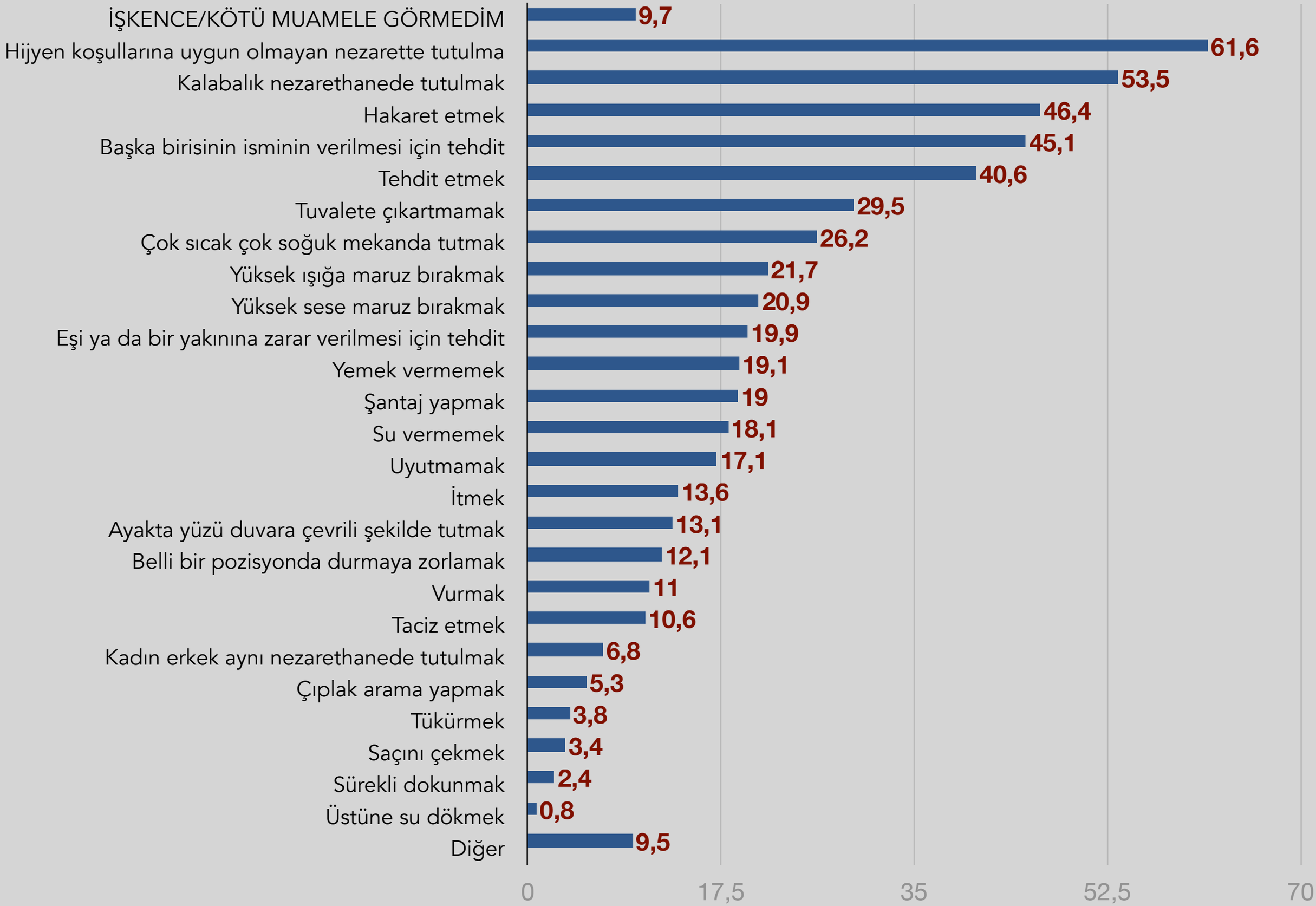

Ne kadar süre tutuklu kaldınız?

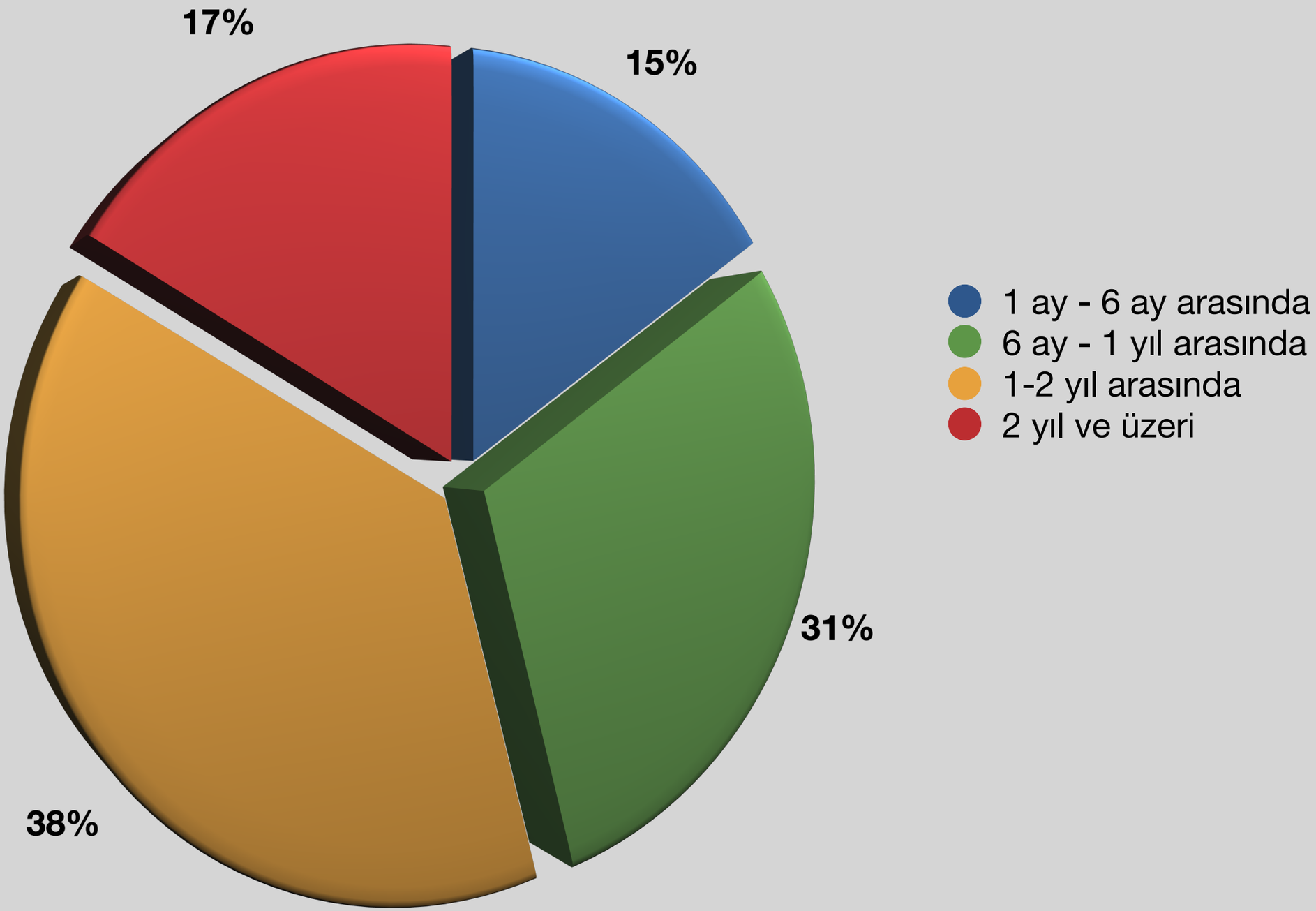

Cezaevinde işkence/kötü muamele gördünüz mü?

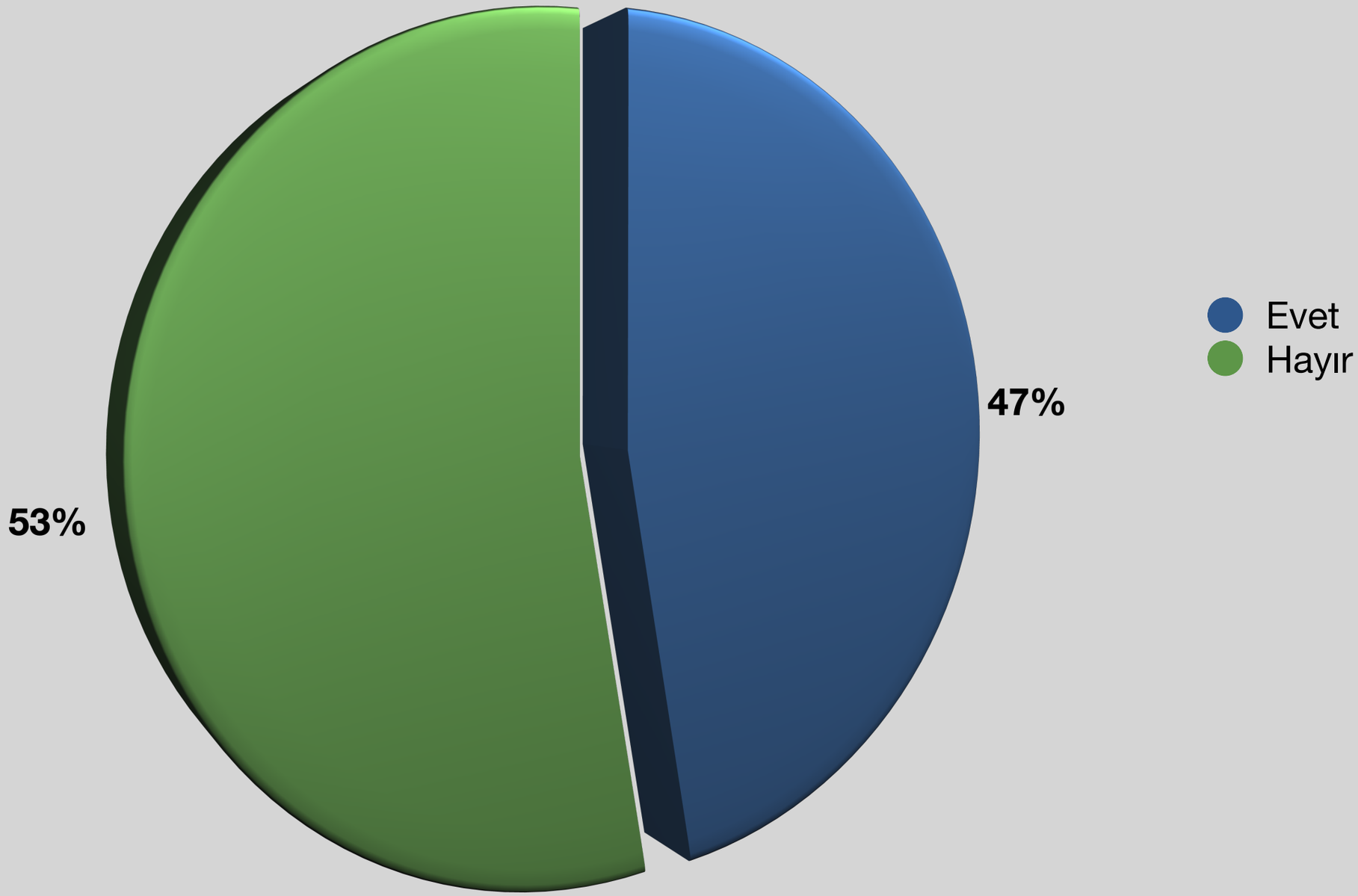

Cezaevinde ne tür işkence/kötü muamele gördünüz? (%)

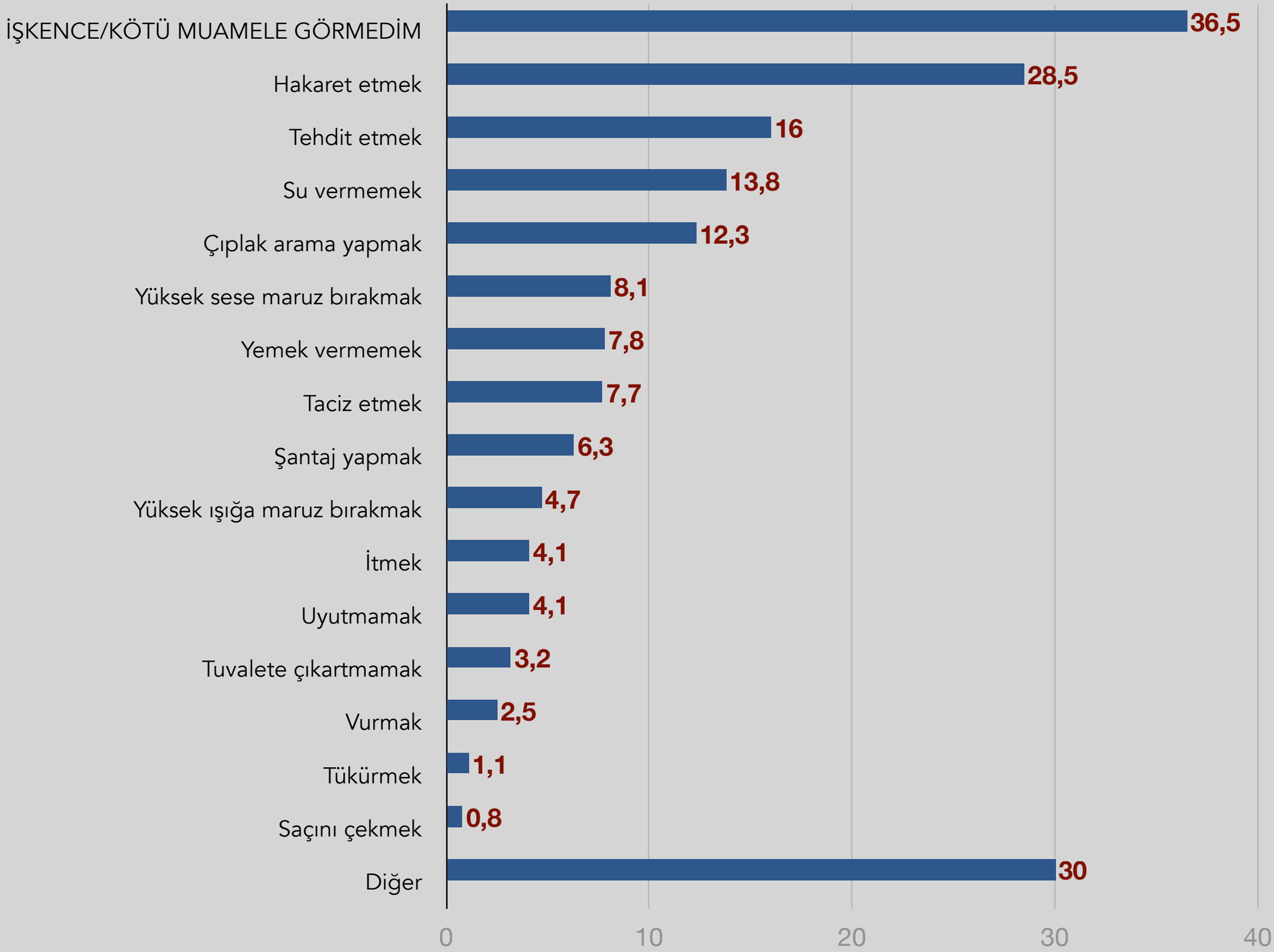

Cezaevinde ne tür mağduriyetler yaşadınız? (%)

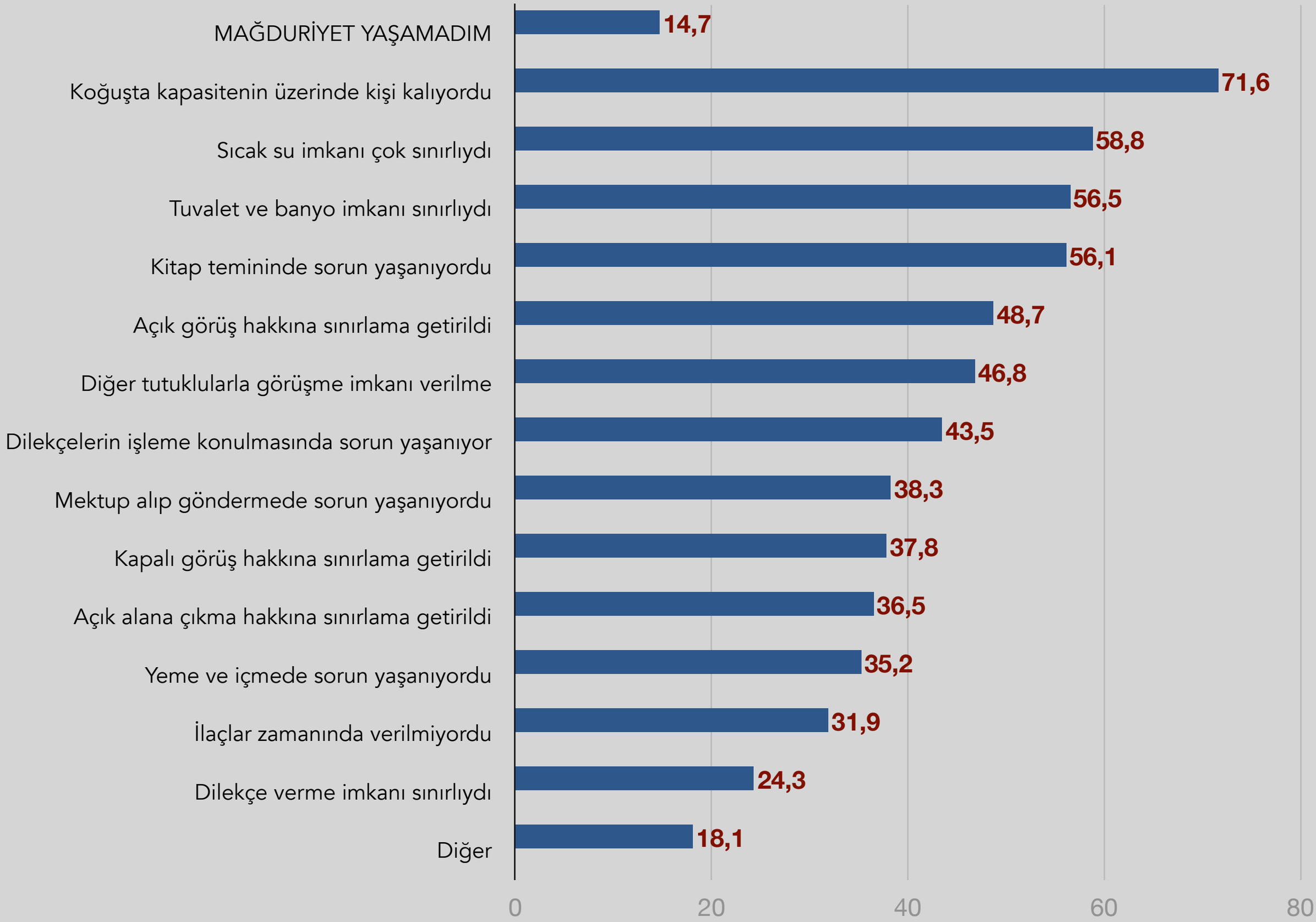

İşkence/kötü muamele nedeniyle doktor raporu aldınız mı?

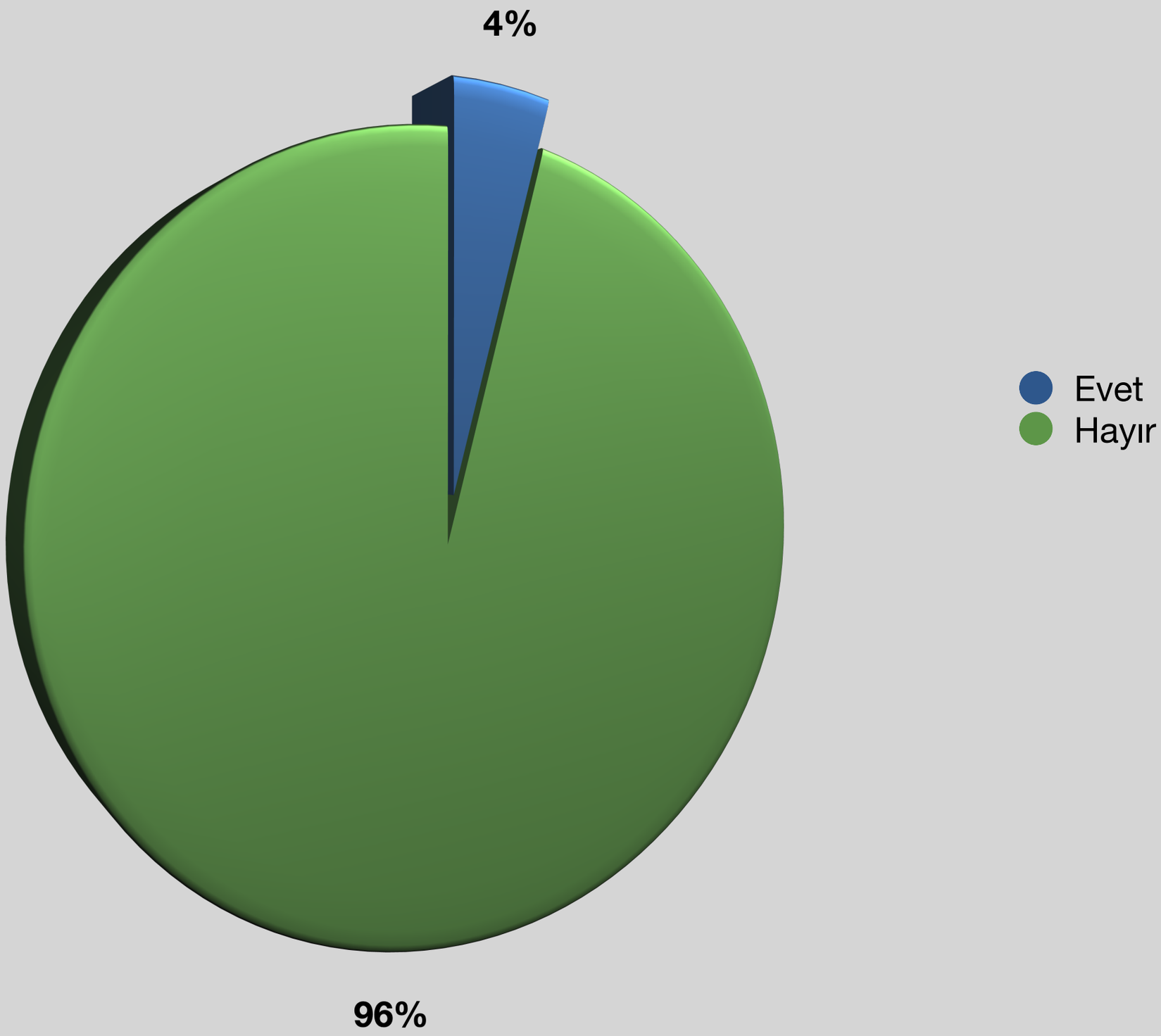

Maruz kaldığınız işkence/kötü muamele nedeniyle şikayette bulundunuz mu? Bulunduysanız sonucu ne oldu?

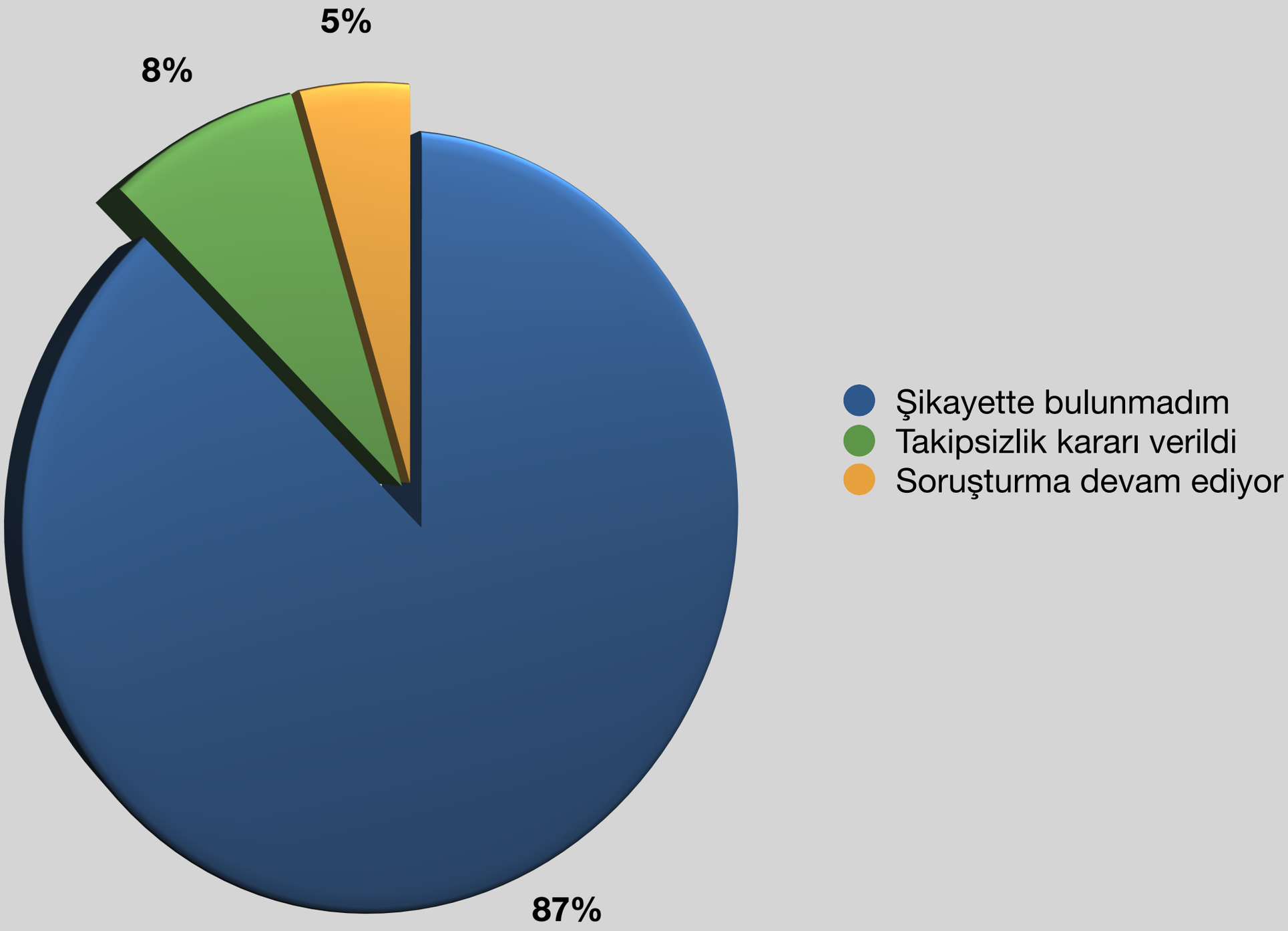

Şikayette bulunmadıysanız, neden şikayetçi olmadınız?

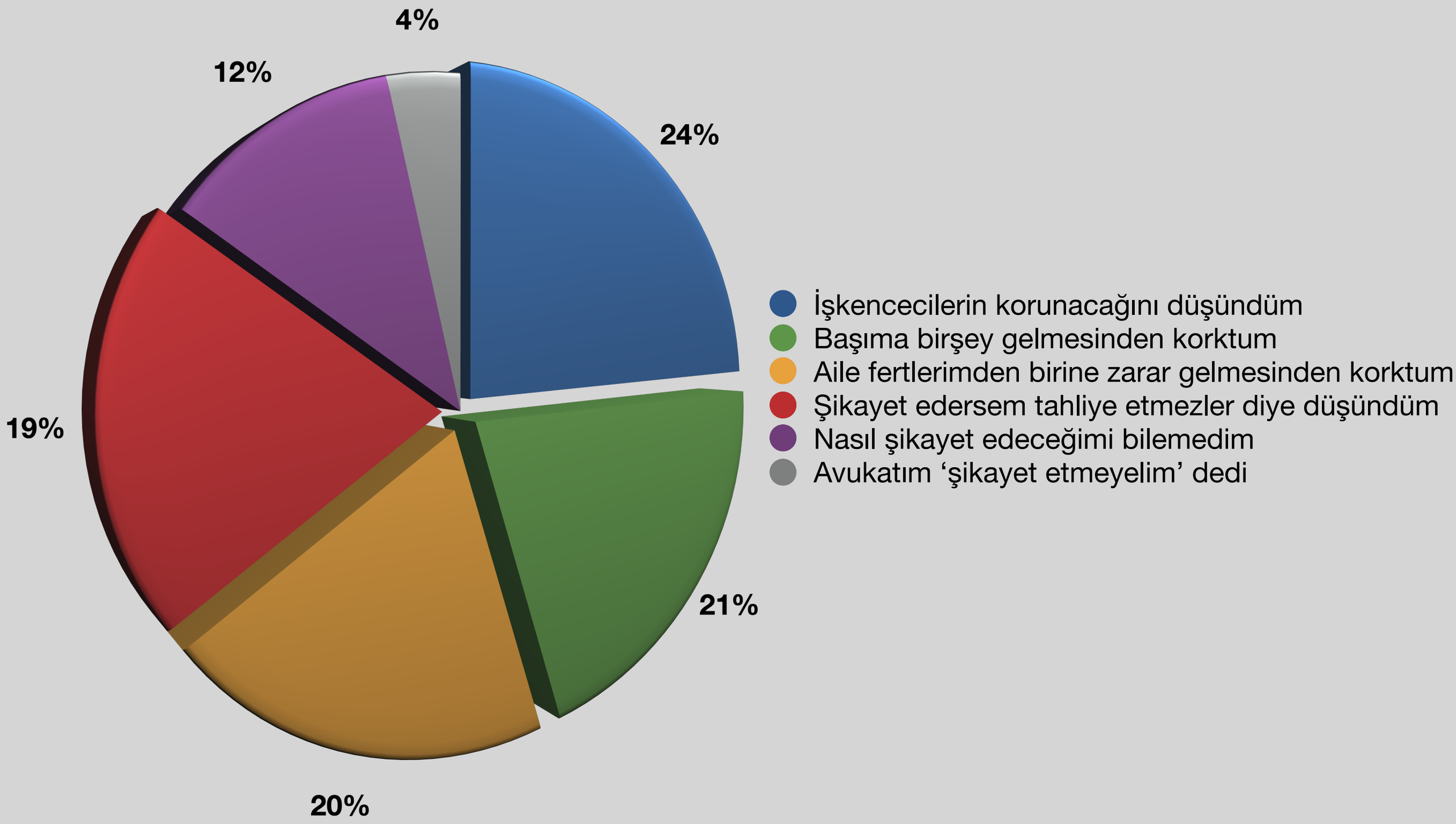

İşkence/kötü muameleyi Emniyet, Savcılık, Sulh Ceza Hakimliği, Ağır Ceza Mahkemesi aşamalarında dile getirdiniz mi?

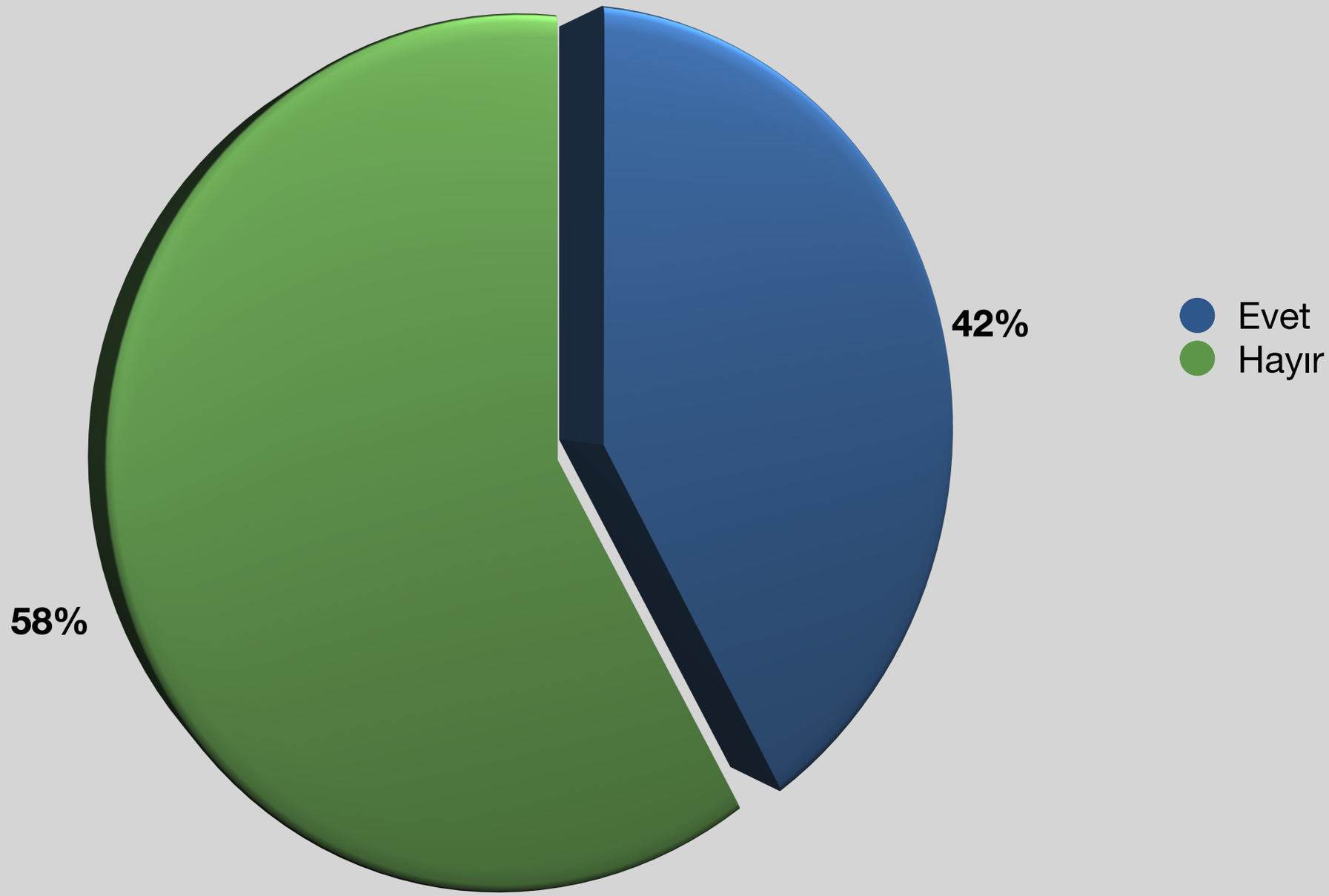

Uluslararası kurum/mahkemelere başvuru yaptınız mı? Yaptıysanız sonucu ne oldu?

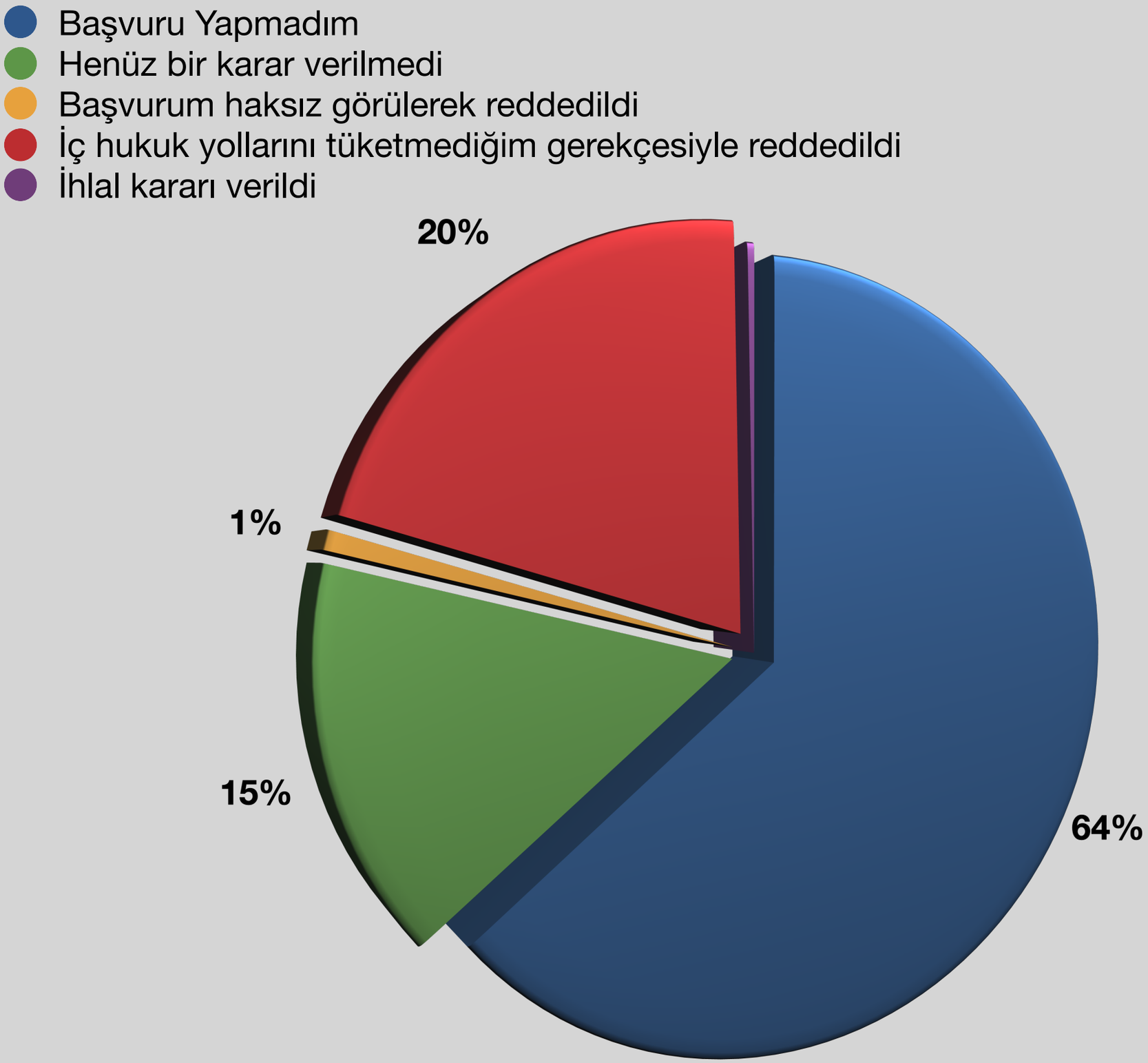

Hangi uluslararası kurum/mahkemelere başvuru yaptınız?

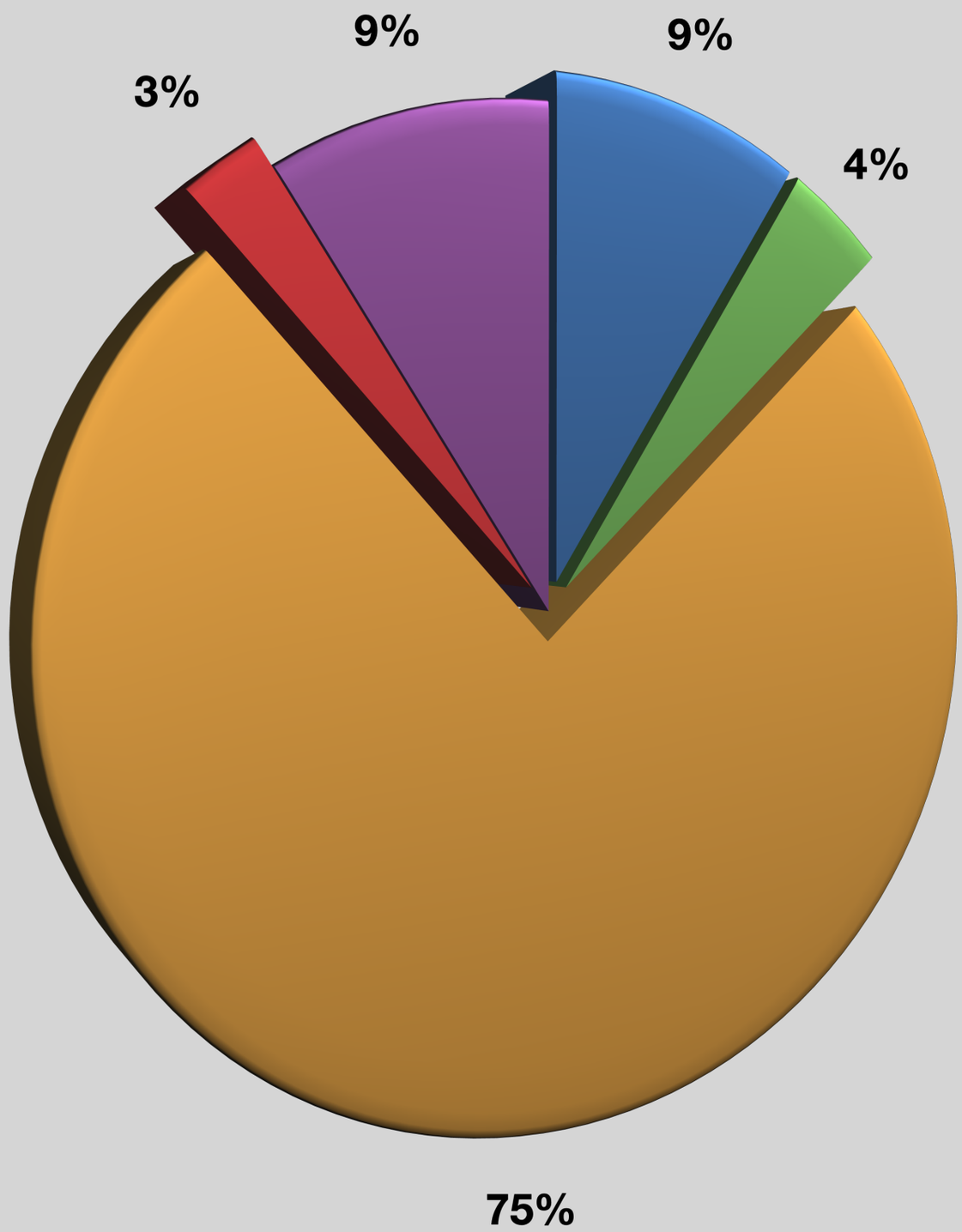

Katılımcıların cinsiyeti

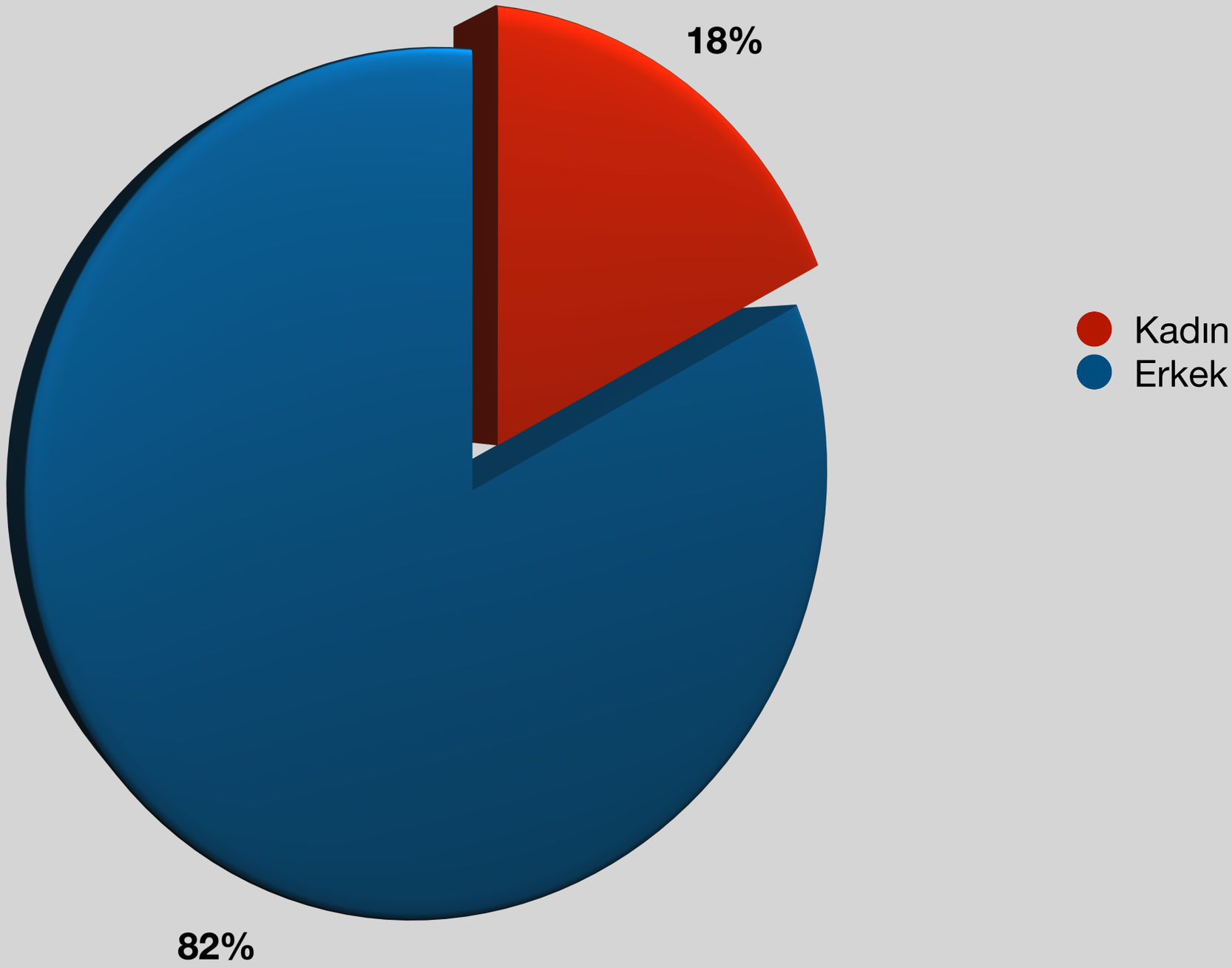

Katılımcıların yaş grubu

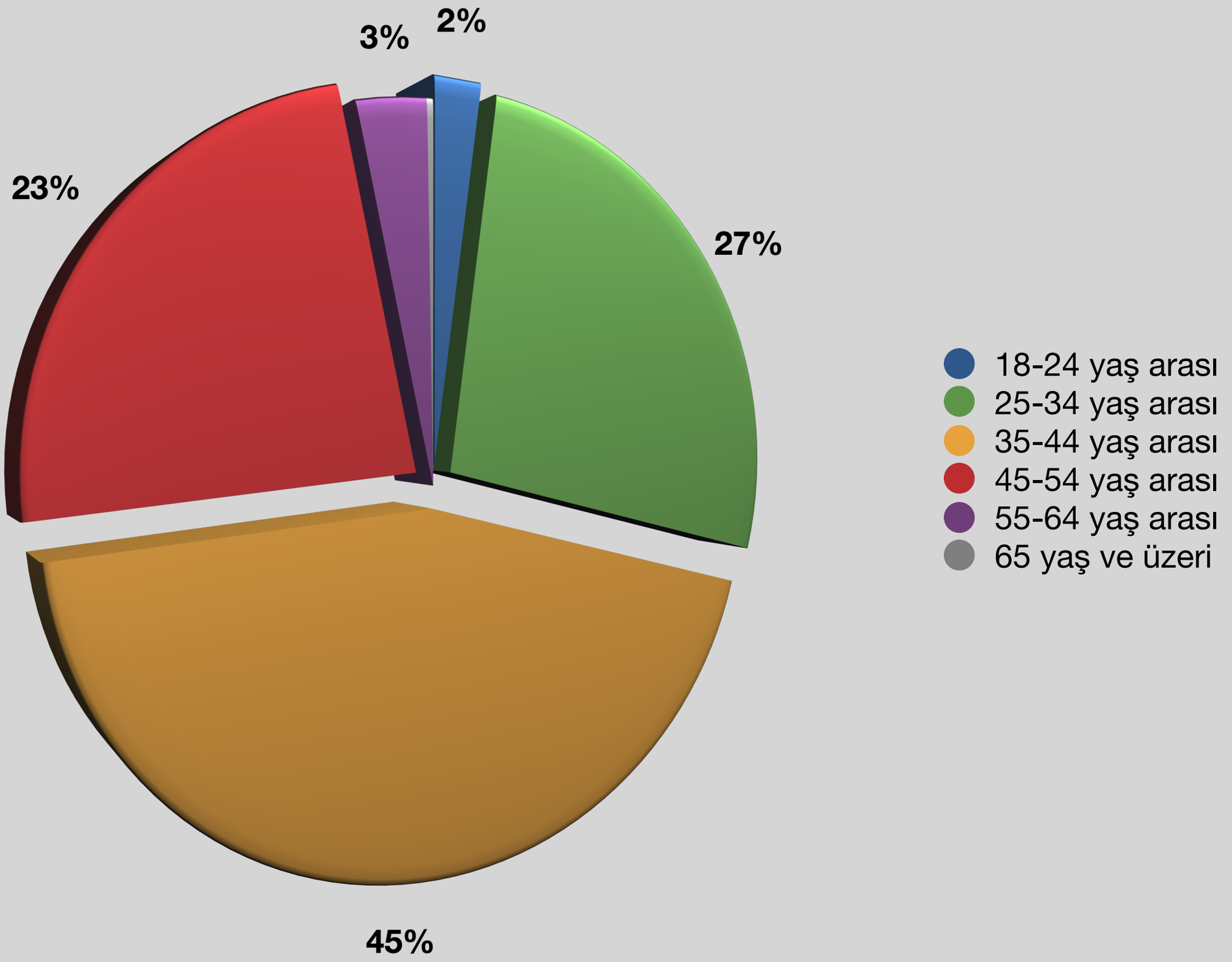

Katılımcıların eğitim seviyesi

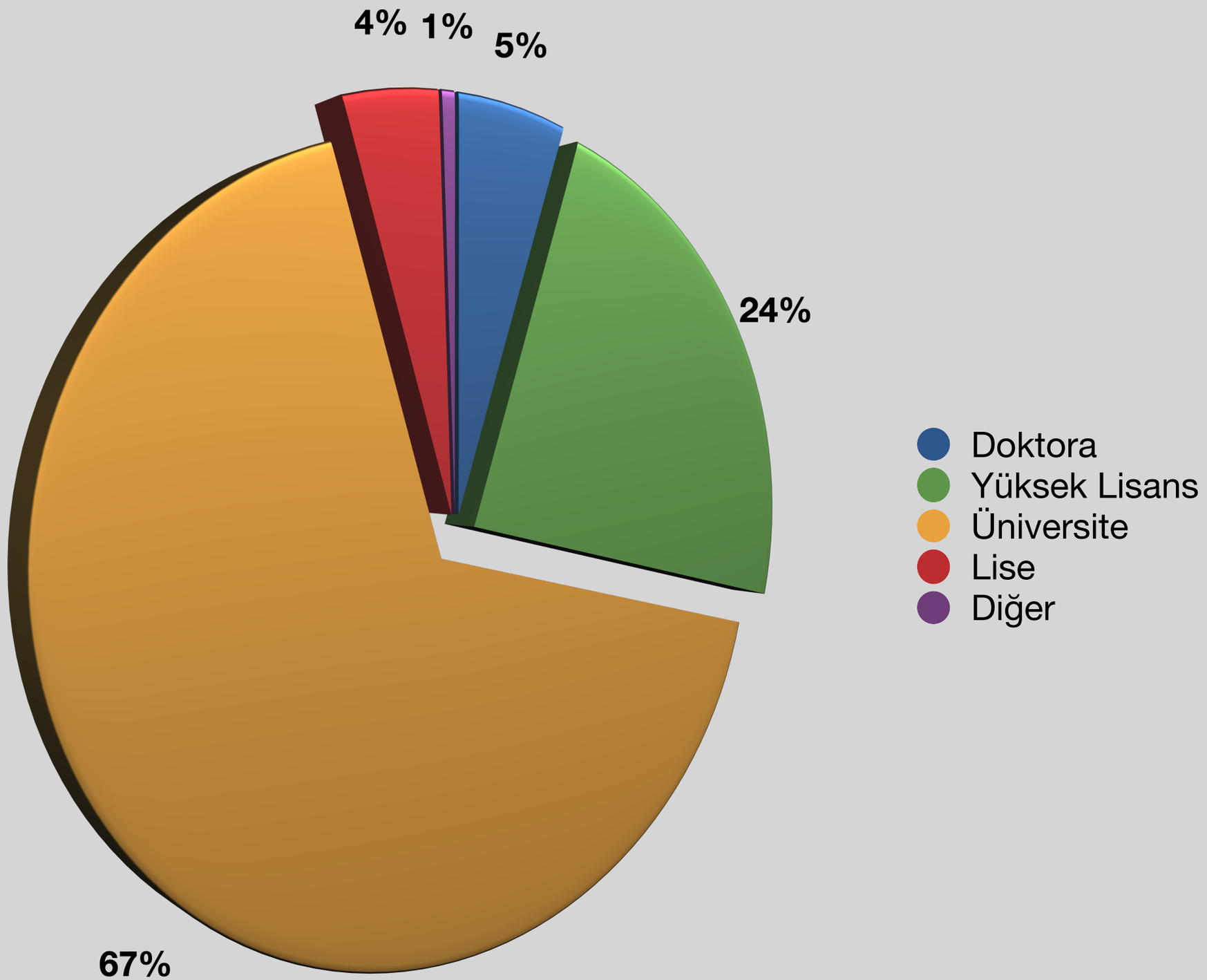

Katılımcıların mesleği

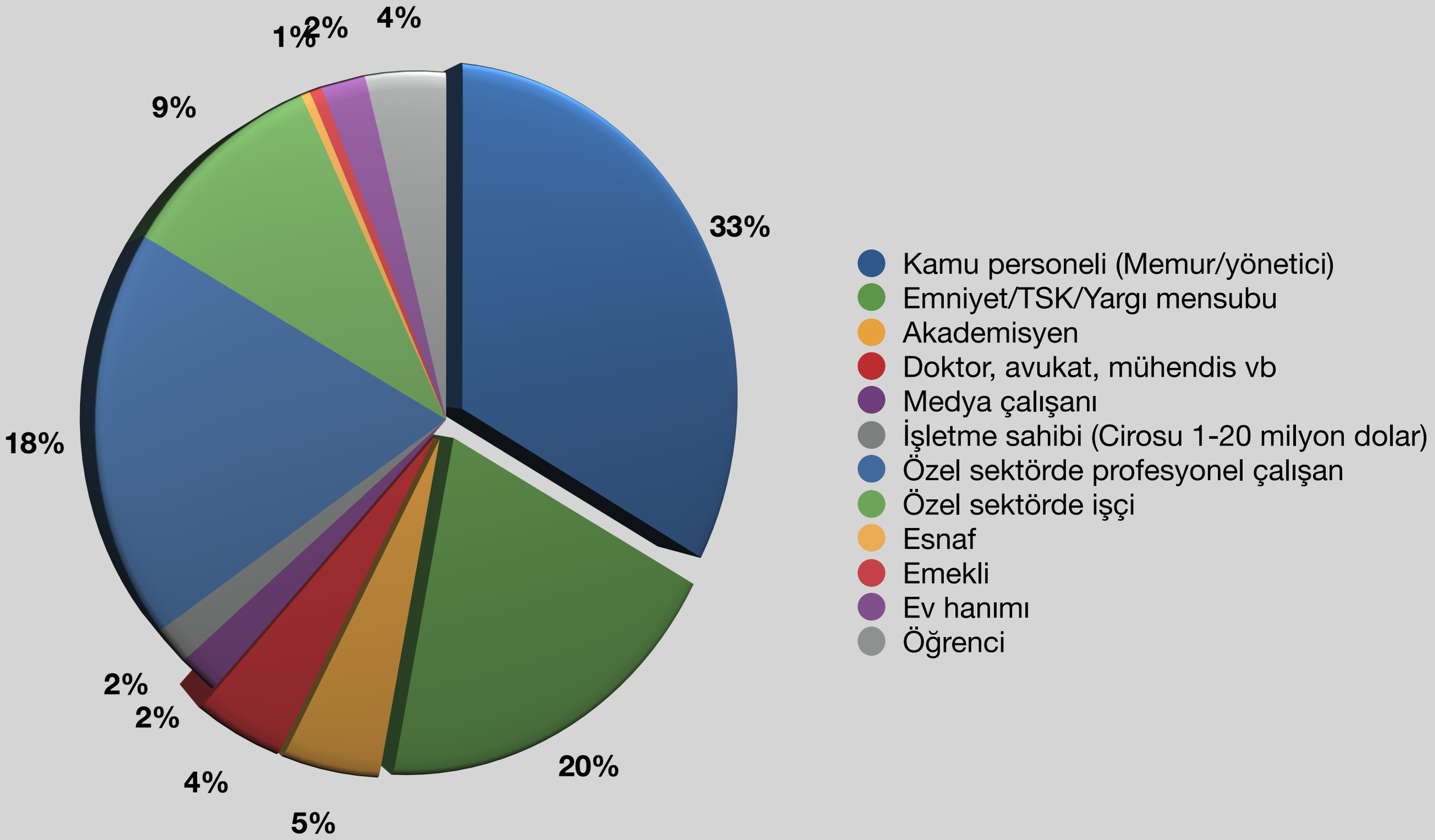

Araştırmanın Amacı

Türkiye'de gözaltına alınan ve tutuklanan kişilerin kolluk ve cezaevi aşamasında işkence ve kötü muamele görüp görmedikleri ile işkence yöntemi olarak nelerin kullanıldığı ve işkencenin sistematik olup olmadığın tespitidir.

Araştırmanın Yöntemi

Yöntem olarak anket tekniği uygulanmıştır. Anketler, bizzat e-posta ve diğer online iletişim araçları kullanılarak gözaltına alınan ve tutuklanan kişilere ulaştırılmıştır. Veriler, soru formlarına işaretleme yapılmak suretiyle toplanmıştır.

Araştırmanın Süre ve Kapsamı

Araştırma 09.06.2020 ile 20.06.2020 tarihleri arasında uygulanmıştır. Ankete 938 kişi katılmıştır.

solidarity with
OTHERS